

SAKSFRAMLEGG

Til:
Fakultetsstyret for HSL-fakultetet

Møtedato:

Sak:

Programporteføljen ved HSL-fakultetet

Innstilling til vedtak:

- *Fakultetsstyret tar gjennomgangen av studieprogramporteføljen ved HSL-fakultetet til orientering*
- *Dekanen bes legge frem årlige oversikter om fakultetets studietilbud som grunnlag for videre strategisk planlegging av studieprogramporteføljen.*

Bakgrunn

Denne saken fremmes for fakultetsstyret med flere siktemål. På den ene siden ønsker dekanen å gi styret en oversikt over den samlede studieprogramporteføljen ved fakultetet. Utover å gi en orientering om status i øyeblikket er formålet å vise utviklingstrekk ved porteføljen gjennom de senere årene. Som den vedlagte oversikten over programtilbud den siste femårsperioden viser, er noen studietilbud kommet til, mens andre er blitt nedlagt – og det fremgår også at en del programmer av ulike årsaker ikke har hatt årlige opptak.

Det er første gang en sak som denne fremmes for fakultetsstyret, men dekanen ser for seg at gjennomgangen skal utvikles videre og bli en årlig post i fakultetsstyrets arbeid. I tillegg til å være til styrets orientering, er det et ønske om en overordnet strategisk tilnærming til en langsiktig programutvikling der styret er med i en diskusjon og vurdering om videre retningsvalg. Saken skal tjene som utgangspunkt for styrets utdanningsstrategiske arbeid som, i tillegg til de nasjonale føringer, kan gi instituttene konkrete styringssignaler om videre retningsvalg. Saken ses også som et viktig utgangspunkt og verktøy i dekanens kommende dialoger med instituttene om videre satsinger.

Etter fusjonen mellom Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Tromsø i 2009 ble det satt fokus på den samlede studieprogramporteføljen ved institusjonen. I løpet av årene hadde antallet studieprogram ved UiT økt vesentlig uten at studentgrunnlaget hadde økt tilsvarende. Også porteføljen av humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag hadde økt. Det ble satt i gang en omfattende prosess med sikte på å redusere antall studieprogram og samtidig gjøre en vurdering av overlappende tilbud etter fusjonen.

Flere gjennomganger i løpet av den siste tiårsperioden har også ført til en vesentlig nedgang i studietilbud ved fakultetet. Dette har i særlig grad vært tilfellet for studietilbudene innen språk og litteratur. HSL-fakultetet gjennomførte allerede i 2011 en betydelig reduksjon av studietilbudet der flere studieprogram og studieretninger ble nedlagt, først og fremst begrunnet med at rekrutteringen var dårlig. I denne omgangen ble blant annet mastergradstilbudene i tysk, fransk og allmenn litteraturvitenskap nedlagt.

En ny gjennomgang av den totale studieporteføljen ved UiT ble gjennomført i to omganger i 2016 og 2017. Også denne gjennomgangen førte til at flere studieprogrammer ved HSL-fakultetet ble lagt ned, mens andre ble underlagt revisjoner. På bachelorgradsnivå førte prosessen til at tysk, fransk og allmenn litteraturvitenskap ble nedlagt. Tysk ble videreført som årsstudium og som fag 2 i lektorutdanningen. Allmenn litteraturvitenskap ble videreført som årsstudium, mens studietilbudet i fransk ble avviklet og fagmiljøet nedlagt. Også bachelorprogrammet i politikk, økonomi og filosofi og bachelorprogrammet i språk og økonomi med sine ulike studieretninger ble nedlagt.

En annen følge av denne gjennomgangen var at bachelorgradsprogrammene i arkeolog, filosofi og russlandsstudier ble underlagt evaluering og revisjon før de ble lyst ut på nytt.

I første rekke er det språk og litteraturfagene som har blitt lagt ned i forbindelse med de nevnte gjennomgangene, men også flere samfunnsvitenskapelige studieprogrammer har vært under press på grunn av svak rekruttering. Rekrutteringssituasjonen førte blant annet til at mastergradsprogrammet i stedsutvikling ble vedtatt nedlagt i 2016.

Flere av de humanistiske fagene er fremdeles under press på grunn av svak rekruttering, frafall og dårlig gjennomstrømming. Fagene må kontinuerlig forsvares, og det må løpende argumenteres for verdien av å ha et bredt fagtilbud innenfor humaniora. Humanistiske og samfunnsvitenskapelige disiplinutdanninger har en annen og videre samfunnsrelevans enn profesjonsutdanningene. Det er ikke den samme åpenbare kopling mellom utdanning og yrke i disiplin-fagene som i profesjonsutdanningene, men det betyr på ingen måte at relevansen er mindre. Disiplinstudier kan ikke målrettes inn mot nisjer og spesialområder i arbeidslivet som for eksempel helse- og sosialfaglige utdanninger. Likevel er det klart at fagene er både etterspurte, anvendbare og nødvendige i arbeids- og samfunnslivet.

I den senere tiden har det også pågått et ordskifte i forbindelse med lansering av et forslag om nytt finansieringssystem som innebærer at universitetet og høyskoler skal honoreres dersom studentene får relevant arbeid når de er ferdige med utdanningen. Det er all grunn til å knytte oppmerksomhet til denne debatten ettersom finansieringsmodellen rammer fagområder som ikke primært forbereder studentene til et spesielt yrke. En slik modell kan føre til nedskjæringer i antall studieplasser og en ytterligere nedlegging av disiplin-faglige studietilbud ved HSL-fakultetet. For de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fakultetene vil det fremover være viktig å argumentere for fagene, ikke bare ut fra deres egenverdi og som avgjørende fag for å sikre UiTs identitet som et klassisk breddeuniversitet, men også for deres verdi i en samfunnssammenheng både i et landsdelsperspektiv og nasjonalt. Vi står midt i en prosess med store samfunnsendringer som vi ikke ser konsekvensene av. Derfor vil både det private næringsliv og forvaltningen ha stort behov for kunnskapsrike kandidater som raskt kan omstille seg. Behovet for samfunnsvitere og humanister med generisk kompetanse og bred innsikt i fagområder som historie, filosofi, språk og kommunikasjon vil heller bli større enn mindre i en spent verden. Dette er også et forhold som kommer til uttrykk i Humaniorameldingen der det fastslås at humaniora er en underutnyttet

ressurs, og her uttrykkes det også klare forventninger til at humanistene i større grad bidrar med sine perspektiver i møtet med de store samfunnsutfordringene.

Fakultetet har også profesjonsrettede studieprogrammer hvis fremtid er usikker av andre årsaker. Dette gjelder fremfor alt mastergradsprogrammene i teologi og logopedi som har vært gjenstand for debatt om nedleggelse i en årrekke. Programmene har det til felles at de er eksempler på utdanningstilbud med åpenbar stor samfunnsrelevans der det er stor mangel på kvalifisert personell, både regionalt og nasjonalt. På den andre siden – når det gjelder søkning skiller programmene seg svært fra hverandre. Rekrutteringssituasjonen for logopedi er ualminnelig god, mens teologi sliter med å rekruttere studenter. Etter flere runder på alle beslutningsnivåer i organisasjonen mener dekanen det er viktig å få en endelig avklaring av studienes fremtid, både med tanke på forutsigbarhet overfor potensielle søkere, men også med tanke på rekruttering til og sikring av gode fagmiljø knyttet til programmene.

Selv om det har vært flere nedlegginger av fag ved fakultetet, er ikke bildet entydig negativt. Som nevnt er flere programmer reviderte og revitaliserte, og det har også vært en tilvekst av nye programmer. I tillegg til bachelorprogrammene i filosofi, arkeologi og russlandsstudier er revidert har også bachelorprogrammet i Northern Studies vært gjennom en betydelig revisjon. I revisjonsarbeidet har også studieprogrammenes relevans for arbeidslivet vært et sentralt punkt. I flere programmer har det vært arbeidet med å spisse læringsutbyttebeskrivelsene med sikte på mer arbeidslivsretting. Det har videre vært arbeidet med omlegging av noen av programmene de senere årene, bl.a. ved at det i større grad er tatt i bruk studentaktive læringsformer. Noen programmer har inngått samarbeid med eksterne parter gjennom hospiteringer og praksis. I løpet av de senere årene har det også kommet flere programmer og studieretninger til – bl.a. internasjonale fellesgradsprogram, mastergradsprogram i barnevern, tysk som masterfag i lektorutdanningen og samisk og kvensk som språk i grunnskolelærerutdanningen.

Trekk ved studieporteføljen ved HSL-fakultetet

I det følgende kommenteres noen utviklingstrekk og tendenser (jf. vedlagt oversikt) ved utviklingen av studieprogramporteføljen ved fakultet. Det legges ikke opp til å kommentere hele porteføljen, men noen områder og enkeltprogrammer der det av ulike grunner har vært endringer.

1) Internasjonale studieprogrammer

Fakultetet har gjennom mange år hatt en relativt stor portefølje av internasjonale, engelskspråklige mastergradsprogram innen språk og samfunnsfag. De senere årene har det også vært en positiv økning i antall programmer, særlig gjelder dette internasjonale fellesgradsprogrammer (Joint Masters) – programmer som drives i samarbeid med utenlandske universiteter. På mastergradsnivå har fakultet nå sju egne programmer og er inne i samarbeid om tre fellesgradsprogrammer. I tillegg kommer ett studieprogram på bachelorgradsnivå.

a) Internasjonale mastergradsprogrammer

Da paraplyprogrammene i språk og litteratur med sine studieretninger (en studieretning for hvert fag) ble lagt ned og erstattet av fagspesifikke programmer, ble også tilbudet av internasjonale mastergradsprogram i engelskfaget ved ISK revidert og utvidet. ISK hadde i utgangspunktet to internasjonale programmer: Theoretical Linguistics (Telin) og English Literature (Elin). Telin ble videreført mens Elin (17/330) ble erstattet av et nytt studieprogram: English Acquisition and Multilingualism. I tillegg kom studieprogrammet English Literature til å erstatte den tidligere studieretningen i engelsk litteratur innen mastergradsprogrammet i språk og litteratur. I dag har ISK følgende internasjonale, engelskspråklige mastergradsprogram:

- English Acquisition and Multilingualism
- Theoretical Linguistics
- English Literature

Alle tilbudene i engelsk språk og litteratur på mastergradsnivå tilbys nå bare som internasjonale studieprogrammer.

I tillegg til de tre overnevnte programmene kommer

- Peace and Conflict Transformation, Senter for fredsstudier
- Indigenous Studies, Senter for samiske studier
- Visual Anthropology, ISV (vedtatt videreført i FS-34/14 (eph13/1383))
- Tourism Studies IRN

I 2014 (FS-16/2013) ble det vurdert, og saken var til behandling i fakultetsstyret, om studieprogrammet i Visual Anthropology (den gang: Visual Cultural Studies) skulle legges ned, eventuelt slås sammen med mastergradsprogrammet i sosialantropologi. Etter en omfattende debatt ble programmet besluttet videreført.

b) Internasjonale bachelorgradsprogrammer

Ved fakultetet er det to internasjonale studieprogram på bachelorgradsnivå, begge ved IRN:

- Arctic Adventure Tourism
- Northern Studies

c) Årsstudier

- Northern Studies – nettbasert, IRN

d) Internasjonale fellesgradsprogram på mastergradsnivå (Joint Masters):

- *Human Rights Policy and Practice (HRPP)* Partnere i samarbeidet var opprinnelig Roehampton University (Storbritannia) og Göteborgs universitet. UiT gikk ut av samarbeidet i 2015, men det er nå underskrevet en ny avtale og UiT er igjen med fra og med opptaket høsten 2020. Etter at UiT var med i samarbeidet i forrige runde, har også Universidad de Deusto (Bilbao, Spania) gått inn som partner i samarbeidet.
- *Governance and Entrepreneurship in Northern and Indigenous Areas (Geni)* Samarbeid med University of Saskatchewan (USask), Canada. Første opptak ble gjort i 2015.
- *Nordic Urban Planning (Nups)* Samarbeid med Roskilde Universitet og i Malmö universitet. Første opptak ble gjort i 2019.

2) Etter- og videreutdanning

ILP er fakultetets desidert største tilbyder av etter- og videreutdanning. Det tilbys årlig etter- og videreutdanninger for hundrevis av barnehagelærere, grunnskolelærere, lærere i videregående skole, pedagoger, rådgivere og ledere. ISV har hatt et omfattende samarbeid med Forsvaret med flere studietilbud på program og emnenivå rettet mot militært personell. Tilbudet er blitt redusert som et resultat nedbygging av Forsvaret og tap i anbudskonkurranser med andre utdanningstilbydere. UiT har i år undertegnet en intensjonsavtale med Forsvaret som tar sikte på å kunne tilby desentraliserte deltidsstudier som skal kunne kombineres med jobb. Under denne

avtalen har ISV inngått en avtale med Hæren om oppstart av nettbasert bachelorprogram i statsvitenskap gitt over tre år. Ved ISV har de to erfaringsbaserte mastergradsprogrammene innen strategisk ledelse og økonomi (MBA) og organisasjon og ledelse for offentlig sektor (MPA) hatt en svært positiv utvikling med tanke på rekruttering til studiene. Programmene kan trekkes frem som spesielt vellykkede studieprogram. Dette både med tanke på programmenes fleksible innretning med blanding av digitale og fysiske samlinger som gjør det lettere å studere på deltid, måten studiene målrettes etter regional etterspørsel og behov, og ikke minst når det gjelder studieinnholdets relevans for arbeids- og næringsliv regionalt og nasjonalt.

3) Fleksible førstesemesterstudium

Med utgangspunkt i gode erfaringer med examen philosophicum som fleksibelt nettstudium oppstod ideen om å tilby hele innføringssemesteret som nettstudium (30 studiepoeng) på utvalgte bachelorprogram. Fleksible førstesemesterstudium var ment som et tilbud til studenter som ønsket å starte på et bachelorprogram, men som ikke hadde anledning til å komme til campus. Samtidig tenkte man at slikt tilbud ville være rekrutterende til de ordinære studietilbudene. I tillegg til ex.phil. og ex.fac. ble det utviklet ulike varianter av fleksibel innføringsemner innen flere fagområder, i første omgang innen sosiologi, historie og dokumentasjonsvitenskap. Det ble satt i gang et prosjekt med flere delmål. En ville utvikle en større portefølje av fleksible førstesemesterstudium som ordinære tilbud, men også med sikte på etter- og videreutdanningsfeltet. Det var også et mål å utvide antallet fleksible enkeltemner. Og ikke minst var det tenkt at de fleksible emnene skulle være små fyrstårn og eksempler i fagmiljøene ved at de skulle inspirere kollegaer til å ta i bruk mer fleksible undervisningsformer. Det ble bygget opp en betydelig portefølje av fleksible førstesemesterstudier på bachelorprogrammene, men de siste årene er det flere programmer som har avvirket sine tilbud, noen på grunn av ressursituasjonen og andre i forbindelse med revisjoner av studieprogrammer.

4) Lektorutdanningen

I motsetning til de andre lærerutdanningsprogrammene administreres lektorutdanningen (trinn 8–13) av HSL-fakultet og tilbys bare ved campus Tromsø. Studieprogrammet tilbys i samarbeid mellom tre av UiTs fakulteter, og åtte institutter er involvert i undervisningen på programmet. ILP er den største enkeltbidragsyter med flest emner gjennom programmets profesjonsfag (pedagogikk og fagdidaktikk) og praksisdelt. De fleste emnene i programmet er fagemner som gis av de ulike disiplininstituttene ut fra hvilke fagvalg studentene gjør.

Høsten 2018 ble det lyst ut tilbud om lektorutdanning ved campus Narvik, men tilbudet ble trukket på grunn av sviktende rekruttering.

Tilbudet i tysk språk og litteratur på mastergradsnivå i ble lagt ned i 2011. Faget er fra og med opptaket høsten 2018 tilbake som masterfag (fag 1) i lektorutdanningen.

5) Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

Instituttet har en omfattende programportefølje, der profesjonsutdanningene for skole og barnehage utgjør hoveddelen av studietilbudet, både ved campus Alta og campus Tromsø.

Grunnskolelærerutdanningene

I 2017 ble grunnskolelærerutdanningene organisert som integrerte femårige masterutdanninger. Et slikt utdanningsløp ble allerede i 2010 etablert ved UiT som en pilotordning. Da ble de første kullene på de femårige grunnskolelærerutdanningene (trinn 1–7 og trinn 5–10) tatt opp i Tromsø. I Alta ble det gjort opptak for trinn 1–7 første gang i 2014 og for trinn 5–10 i 2016.

Kvensk og samisk blir nå tilbudt som fag i grunnskolelærerutdanningen for 1.–7. trinn i Alta.

Barnehagelærerutdanning, samlingsbasert

Barnehagelærerutdanningene tilbys som samlingsbaserte utdanninger i Alta og Tromsø. I tillegg tilbys det stasjonær utdanning i Tromsø. Fra høsten 2020 utvides den samlingsbaserte utdanningen i Tromsø. Den tilbys nå som en integrert utdanning der noen samlinger er felles i Tromsø for samtlige studenter, mens hovedparten av samlingene er organisert ved de fire studiestedene; Finnsnes, Harstad, Narvik og Tromsø.

Praktisk-pedagogisk utdanning

Ved instituttet drives det praktisk pedagogisk utdanning både innenfor allmennfag og yrkesfag (PPU-A og PPU-Y). Begge tilbudene gis samlingsbasert over to år. Etter planen skulle tilbudet lyses ut med opptak ved campus Alta i 2020 og ved campus Tromsø våren 2021. Stans i opptaket ved begge campusene er gjort fordi instituttet av ressursmessige hensyn ønsker å samle fagmiljøene i Alta og Tromsø med sikte på å utvikle en bærekraftig nettbasert modell som kan tilbys på tvers av campusene. En annen undervisningsmodell anses også som viktig med tanke på rekruttering og som et viktig tiltak for å hindre frafall.

Logopedi

Mastergradsprogrammet i logopedi ble opprettet i 2010 på bakgrunn av stor mangel på logopedifaglig kompetanse i Nord-Norge. Universitetet hadde mottatt en rekke henvendelser fra ulike aktører på fagområdet som var bekymret over mangelen på logopeder i landsdelen. Programmet har bare vært lyst ut fire ganger siden etableringen: i 2011, 2012, 2014 og sist i 2017. De øvrige årene ble det ikke tatt opp studenter til programmet på grunn av manglende kapasitet ved ILP. Fakultetet har gjort en kartlegging av rekrutteringssituasjonen, og de gangene programmet har vært lyst ut, har søkningen vært usedvanlig god. I 2015 søkte ILP om nedlegging av programmet. Instituttet begrunnet ønsket med at det var vanskelig å finne kvalifiserte personer bl.a. til veiledning og til kommisjoner ved eksamen, og at det var vanskelig å rekruttere til nye fagstillinger i logopedi. Videre ble det vist til at en meget utfordrende økonomisk situasjon ikke gjorde nytilsettinger mulig. Søknaden om nedleggelse ble ikke imøtekommet av fakultetsstyret. På grunn av den vanskelige situasjonen er studietilbudet heller ikke lyst ut for studieåret 2020/2021. Fakultetet er kjent med at instituttet vurderer å fremme en ny søknad om nedleggelse av programmet og er i dialog med instituttet om dette.

Pedagogikk og spesialpedagogikk

Instituttet tilbyr disiplinære utdanninger på bachelor- og masternivå i pedagogikk og spesialpedagogikk. Disse programmene har vært og er gjennom revisjoner, men har vært utlyst ved hvert opptak.

6) Institutt for språk og kultur

Språkfagene

Ett av hovedargumentene for sammenslåingen av Institutt for språkvitenskap og Institutt for kultur og litteratur i 2016 var at ett samlet institutt ville gjøre det enklere å gjennomføre en strategisk og mer helhetlig revidering av emneporteføljen innen språkfagene. Etter sammenslåingen ble det også gjennomført et omfattende arbeid med å omstrukturere studietilbudene i språk og litteratur. Blant annet med sikte på å gjøre språkfagene mer synlige for søkerne og for å øke rekrutteringen, ble først paraplyprogrammet innen språk og litteratur på bachelornivå med sine ulike studieretninger lagt ned og erstattet av egne program for hvert språkfag (*engelsk, kvensk og finsk, nordisk språk og litteratur, russisk, samisk som morsmål, samt spansk og latinamerikanske studier*). Senere ble også masterprogrammene i litteratur og språk

med studieretninger for hvert språk lagt ned og erstattet med fem disiplinære mastergradsprogram, ett for hver tidligere studieretning (*kvensk og finsk, - i nordisk språk og litteratur, - i russisk, - i nordsamisk som morsmål, i spansk og latinamerikanske studier*).

Medie- og dokumentasjonsvitenskap

Årsstudiet i bibliotek- og dokumentasjonsvitenskap ble lyst ut for opptak første gang høsten 2016. Siktemålet med årsstudium er å rekruttere studenter som ønsker å oppnå bibliotekarkompetanse og å utdanne bibliotekarere som kan sørge for at bibliotekene utvikles videre og har en fortsatt viktig funksjon. Samtidig med oppretting av årsstudiet ble det gjennomført endringer i bachelorgrads-programmet i medie- og dokumentasjonsvitenskap, studieretning medie- og dokumentforvaltning slik at det første studieåret slik at de to utdanningene skal ha felles undervisning på de fleste av emnene som inngår i årsstudiet.

Kunsthistorie

Av fagmiljø som har vært svært aktive med tanke på tilrettelegging for studentgrupper ved digitalisering av studietilbudet, kan kunsthistorie trekkes frem som et godt eksempel. Fra å være et studietilbud som for noen år siden var nedleggingstruet, har fagmiljøet arbeidet aktivt med utvikling av fleksible tilbud, og fra studiestart 2020 vil det være mulig å gjennomføre mastergradsprogrammet i kunsthistorie nettbasert

7) Institutt for reiseliv og nordlige studier

Naturbasert reiseliv og entreprenørskap

Fra høsten av tilbys for første gang årsstudium i naturbasert reiseliv og entreprenørskap. Studiet er samlingsbasert slik at det skal kunne kombineres med full jobb, men med de erfaringene vi nå gjør oss når det gjelder digitalisering, ser vi at studiet kan tilbys uten fysiske samlinger. For ansatte i en næring som rammes hardt av koronakrisen, vil et studietilbud som dette være viktig, både i kompetanseheving for næringen, men også som sysselsetting av permitterte ansatte.

Bachelorprogram i Northern studies

Etter gjennomgangen av UiTs studieprogramportefølje i 2016 gjorde universitetsstyret vedtak om at bachelorgradsprogrammet i Northern Studies (BNS) skulle vurderes og ses i sammenheng med bachelorgradsprogrammet i russlandsstudier med tanke på en samordning, og utlysning av programmet ble frosset. Etter gjennomgang ble det besluttet å videreføre de to studieprogrammene uten videre samordning og programmet ble igjen lyst ut for studieåret 2019/2020.

8) Institutt for barnevern og sosialt arbeid

Ved instituttet er det etablert nye mastertilbud både innen barnevern og sosialt arbeid.

9) Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi

Bachelorprogrammet i teologi

Det er svært få som tas opp til studiet og oppnår en grad i teologi, og dette har vært en utfordring helt siden etablering av tilbudet. Studiets fremtid har ved flere anledninger vært oppe til diskusjon, og universitetsstyret ble forelagt et forslag om nedleggelse i 2015, men forslaget ble ikke vedtatt. Også strategisk utdanningsutvalg anbefalte i forbindelse med gjennomgang av hele UiTs studieportefølje i 2016/2017 nedlegging av bachelorprogrammet. Programmet lyses ikke ut for opptak kommende studieår fordi det er under evaluering. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal identifisere muligheter og utfordringer for studiet i fremtiden. Det skal blant annet ses nærmere på mulige måter å bygge en alternativ studiestruktur som samtidig likevel oppfyller formelle krav til å bli ordinert til prest i Den norske kirke. På bakgrunn av arbeidet som er i gang

skal instituttet levere et forslag til videre oppfølging i eget styre. Instituttets forslag vil oversendes til videre behandling i fakultetsstyret i møte i september 2020.

Sonni Olsen
dekan

Frode G. Larsen
fakultetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Programporteføljen ved ILP
- 2 Programporteføljen ved ISK
- 3 Programporteføljen ved AHR og ISV
- 4 Programporteføljen ved IRN-IBS-IFF-HSL
- 5 Programporteføljen ved EVU ILP
- 6 Kommentarer til programporteføljene